

INFORMACIÓ

Territori

El terme municipal d'Alcanó es troba al sector sud-est de la comarca del Segrià, en contacte amb les Garrigues. Té una superfície de 21 km² i limita al sud-est amb Granyena de les Garrigues i al est amb el Cogul, ambdós situats a la comarca de les Garrigues. Al sud confronta amb Torrebaesses, al oest amb Sarroca de Lleida i al nord i nord-est, amb Alfés, tots pertanyents a la comarca del Segrià.

L'orografia de tot el municipi és molt suau. El relleu, de característiques semblants al de la comarca veïna de les Garrigues, està format per plans trencats per turons i drenats per diversos barrancs afluents a la vall del Secà, que circulen en direcció nord-oest i oest. En els sectors orientals i sud-orientals es troben les alçades més importants del terme, entre les quals cal esmentar el Tossal Gros (310m). La superfície conreada representa més de tres quartes parts de la superfície municipal i gairebé tots els conreus són de secà. El més important és l'olivera, seguida per l'ametller i l'ordi. Destaca la cria d'aviram, amb un notable increment durant la dècada de 1990, i el constant creixement de caps de bestiar boví. La principal indústria és la cooperativa del Camp d'Alcanó, que comercialitza productes agrícoles i es dedica a l'elaboració i venda d'oli d'oliva amb la Denominació d'Origen Garrigues.

El cap administratiu del terme municipal és Alcanó. Al poble s'accedeix per la carretera local L-700, que travessa el municipi de nord a sud, dividint-lo per la meitat. Aquesta via enllaça al nord-oest amb la C-12, que procedeix d'Ampostà i que comunica amb Lleida i l'AP-2.

La mateixa carretera L-700, en direcció sud-est, comunica el municipi amb Granyena de les Garrigues i el Soleràs, on enllaça amb l'antiga comarcal C-233. També existeixen diverses pistes que porten a Sarroca de Lleida i al Cogul.

Població, economia i habitatge

Segons les dades de l'Institut d'Estadística de Catalunya de l'any 2007, Alcanó té una població de 249 habitants, distribuïts en 82 llars, de la qual un 30,9% supera els 65 anys i va tenir un creixement de població negatiu del -7, en el quinquenni 1996-2001.

La població activa és del 44,7% i l'activitat principal de la població és l'agricultura (47,4%). Els conreus principals són cereals, arbres fruiters, oliveres i ametllers. Després de l'agricultura, el segon sector amb importància és el dels serveis (41,2%).

Cal destacar que tot el terme municipal d'Alcanó està dins el projecte del canal Segarra-Garrigues que es farà efectiu al 2013 i transformarà els conreus de secà a regadiu. El municipi d'Alcanó comptarà amb una dotació de reg de transformació de 6.500m³/ha-any.

Pel que fa a les dades d'habitatges, a l'any 2005 no es va iniciar cap habitatge i es va acabar 1; mentre que durant l'any 2006, es van iniciar 8 habitatges i es va acabar 1. El nombre total d'habitatges del municipi és de 119 unitats distribuïts en 82 principals (69%), 13 de secundaris (15,85%) i 24 de vacants (21,8%). D'aquests habitatges principals, el 79,3% són de propietat i el 46,3% tenen més de 120m2 de superfície, seguits del 32,9% d'habitatges entre 90 i 120m2.

Morfologia urbana

L'única entitat de població del municipi és el nucli d'Alcanó, situat a uns 215m d'altitud. Al voltant del poble s'estenen els camps de conreu de secà amb parcel·les de dimensions variables i morfologia diversa.

El poble s'estructura a partir d'un nucli fundacional, situat a l'oest de la carretera d'accés, que va créixer al voltant del castell i de l'església. Aquest s'ha mantingut compacte conservant les característiques morfològiques històriques, encara que hi hagin aparegut construccions amb volumetries i materials no homogenis amb els antics edificis i que manquin moltes edificacions per restaurar. La tipologia de les edificacions presenta normalment una planta baixa més una planta pis i sotacoberta o dos plantes pis amb façana continua a front de carrer. Les façanes conformen un ritme repetitiu al llarg dels límits de carrers, marcat per les obertures rectangulars. Les construccions tenen la coberta inclinada de teula amb el carener paral·lel al carrer i en el casc antic les parcel·les són estretes i allargades, amb propietats que van de carrer a carrer.

Els creixements posteriors s'han concentrat sobretot al nord i a l'oest del nucli originari i van anar omplint el territori encara que queden molts espais buits dintre dels límits dels carrers perimetrals. Tanmateix, han aparegut també algunes edificacions alineades a vial situades a l'altre front de la carretera L-700, al davant de la Cooperativa.

En general es conserva l'aspecte tradicional del casc antic del poble sobretot pel que fa l'estructura, però cal destacar que sigui en el casc antic sigui el les zones més perifèriques, queden solars encara sense edificar i moltes edificacions per restaurar i moltes vegades es nota una falta de criteris respecte als materials, volums i cromatisme que caldria regular i que contribueix a donar una imatge descuidada del nucli.

Pel que fa al sòl rústic, a part de les granges i explotacions agrícoles, s'han detectat gran quantitat d'edificacions rurals o agrícoles en desús o abandonades que conformen una imatge característica del municipi. Algunes activitats incompatibles o inadequades amb l'ús residencial s'han instal·lat al mitjà rural.

Planejament vigent

Estat actual

Aquest municipi no disposa de cap planejament urbanístic municipal.

Planejament territorial

El Pla Territorial Parcial de Ponent, aprovat definitivament el juliol de 2007, estudia l'estructura actual del sistema d'assentaments, arribant a la conclusió de l'existència d'una jerarquia de nuclis urbans que es desenvolupa mitjançant una xarxa nodal jerarquitzada, resultant de la història i heretada de la tradició mediterrània. En aquest context, l'objecte del Pla Territorial Parcial és la potenciació de la xarxa nodal existent segons el seu rang, per tant, diferencia sistemes territorials.

El municipi d'Alcanó es troba immers dintre del sistema de Lleida.

El Pla Territorial Parcial de Ponent, preveu l'estratègia de desenvolupament de creixement moderat per al nucli urbà del municipi d'Alcanó. L'estratègia de creixement moderat preveu que, per les seves condicions de sòl i de connectivitat, pugui tenir un creixement proporcionat a la seva realitat física com a àrea urbana. L'estratègia del creixement moderat permetre un creixement fins el 30% de l'àrea urbana existent. Aquestes determinacions es realitzaran en el moment de l'elaboració i revisió del POUM.

Pla en tràmit

Actualment el municipi d'Alcanó està redactant el Pla d'Ordenació Urbanística Municipal (POUM)

Catàleg de paisatge de Terres de Lleida

El municipi d'Alcanó es troba inscrit a la unitat de paisatge dels Secans d'Utxesa definida pel Catàleg de paisatge de Terres de Lleida, aprovat a l'octubre del 2006.

Aquesta unitat exemplifica el paisatge complex del límit entre el riu Segre i els seus afluents. És un paisatge de transició entre les terres fluvials, i l'interior continental i elevat de la plataforma garriguenca. La major part del territori es troba destinat a l'activitat agrícola que es va ajustant al particular relleu d'aquesta terra. La diversitat d'usos de cultius és relativament elevada, amb predomini del secà herbaci i de fruiters de secà. Al sector sud, on es situa Alcanó, el paisatge és més trencat. L'activitat agrícola es limita als fruiters de secà que es restringeixen, gairebé exclusivament, al fons de les petites valls que estructuraren el territori. En aquest sector cal destacar l'elevada presència de murs de pedra seca. Mentrestant, als vessants apareix una escassa vegetació menys intervinguda.

Les dinàmiques d'aquest paisatge agrari estan dominades actualment per la disjuntiva que planteja la posada en regadiu. Si bé és cert que pot comportar la reactivació econòmica d'un territori, com aquest, marcat per la recessió demogràfica, convé no perdre de vista la necessitat de conservar els valors ecològics i culturals associats al secà tradicional.

Les poblacions presenten una tipologia rural i un teixit compacte. Una gran majoria de les poblacions d'aquesta unitat són castrals, és a dir, originades al voltant d'un castell construït abans o durant la conquesta comtal. La majoria de les vegades el castell es troba centrat en la població, com en el cas d'Alcanó.

Ateses aquestes condicions i directrius cal considerar el nucli d'Alcanó com part d'un conjunt de nuclis on cal protegir-ne les seves característiques no només en relació al paisatge del seu entorn si no que també en relació a la resta del territori que pertany a aquesta unitat paisatgística.

CRITERIS, OBJECTIUS I PROPOSTES

Les dades socioeconòmiques reflecteixen un municipi amb una activitat centrada en l'agricultura i els serveis, amb una tendència al despoblament. Pel que fa al parc immobiliari, aquest es troba força aturat, i el nombre d'habitatges vacants és un percentatge considerable. Tot plegat ens indica que aquest és un municipi amb poques necessitats de creixement per causes endògenes.

Tot i que és un municipi en el que no hi ha pressió immobiliària, la tendència dels últims anys és la construcció de vivendes unifamiliars aïllades, així com edificis dintre de la trama urbana que no tenen res a veure amb la tipologia constructiva tradicional de la zona. S'evidencia la manca de planificació i d'una normativa urbanística que obligui als edificis a integrar-se en el seu entorn. Tot i això, gràcies a haver tingut un creixement lent, ha permès reconduir aquesta tendència cap a la rehabilitació dels molts habitatges buits i abandonats existents dintre del nucli i integrant les noves edificacions seguint les condicions edificatòries tradicionals del lloc, evitant que trenquin amb l'harmonia de l'entorn i amb l'estructura urbana preexistent.

Així el present document proposa com a objectiu principal el manteniment de l'estructura urbana existent de manera que es preservi la imatge característica del conjunt de la població, com a valor paisatgístic i turístic, a desenvolupar i explotar.

Les intervencions principals consistiran en la regularització dels volums, de les alçades i dels materials utilitzats per compatibilitzar els usos principals de les edificacions i millorar les façanes urbanes amb un tractament més homogeni dels materials en coherència amb el poble.

Es delimiten uns polígons d'actuació urbanística al marge nord-occidental, per completar l'ordenació del nucli donant continuïtat a la trama urbana i homogeneïtzant els teixits. També es preveu la possible i futura ampliació de la cooperativa del Camp, principal indústria del municipi i la millora de la vialitat amb l'obertura d'un nou carrer perimetral.

Descripció

El nucli d'Alcanó està ubicat al nord del municipi, al costat oest de la carretera local L-700, la qual travessa el terme de nord a sud. Se situa en un territori planer rodejat per camps de secà orientats nord-sud.

L'accés principal al poble està constituït per la L-700, que enllaça al nord amb la C-12 i creua el poble en direcció nord-sud.

El nucli primitiu de la vila, situat prop de la carretera, és un conjunt de construccions antigues entre mitgeres alineades a carrer, situades al voltant de l'església de Sant Pere, i d'una gran construcció reformada assentada sobre les restes de l'antic castell d'Alcanó.

Castell d'Alcanó

Plaça Major i Castell d'Alcanó

Carrer Major i església de Sant Pere

El castell, catalogat com a Bé Cultural d'Interès Nacional (BCIN), es troba emplaçat en un extrem de la Plaça Major. L'edifici fou compartimentat per contenir dos habitatges i dels seus orígens medievals només es conserva una de les parets mestres en l'interior. Els murs exteriors, on es poden veure importants esquerdes, estan tan desfigurats que solament es conserva l'aspecte massís del conjunt, una finestra ogival, una espitllera al mur lateral i un trencaaigües en una façana que no té cap portal antic. El coronament també fou alterat; per damunt de les mènsules que marquen l'alçada original fou aixecat un mur que suporta una nova teulada de dos vessants i que oculta l'antiga galeria de les golfes.

L'església parroquial de Sant Pere també és un edifici singular del casc antic. Barroca del segle XVIII, l'església té un gran cimbori i un campanar de torre octagonal. La façana té una bona portada amb columnes i decoració escultòrica. El darrere de l'absida marca una de les entrades al poble per la carretera local L-700, al límit amb el sòl no urbanitzable.

Església de Sant Pere

La majoria dels carrers del casc antic resulten ben delimitats per les edificacions, generalment col·locades sobre parcel·les que es caracteritzen per tenir una façana estreta a carrer, i una profunditat variable. L'adició d'aquestes cases de dues o tres plantes van configurant l'estructura dels espais públics. Els carrers del nucli estan majoritàriament pavimentats i tenen voreres molt estretes, fet que dificulta la circulació vehicular creant problemes de connectivitat. Hi ha enllumenat públic i els materials utilitzats en els espais públics són senzills i de fàcil manteniment.

Les edificacions més antigues, són majoritàriament de pedra rústega o arrebossades, mentre que les construccions posteriors s'han realitzat amb totxana. La gran majoria de les cases presenten coberta inclinada de teula ceràmica, i el carener es disposa paral·lel al carrer.

Plaça dels Arbres

Carrer Joan Oro

L'ajuntament també es troba en el casc antic al carrer Major, mentre que l'escola d'Alcanó se situa al marge meridional del poble, en una posició dominant respecte al nucli urbà, marcant el límit del teixit consolidat.

Carrer Major

Carrer Joan Carles I, Escola d'Alcanó

L'expansió de la vila ha seguit una estructura radial per l'oest del castell, ja que per l'est es troba limitada per la carretera L-700. Aquest creixement s'ha produït emplenant el territori fins al carrer Joan Carles I, una via perimetral que recull tots els carrers antics del poble. Aquest carrer dintre de l'estructura urbana rodejava tot el poble i constituïa un límit clar entre el urbà i el no urbanitzable. Darrerament s'han construït diverses cases aïllades al voltant d'un dels camins, fora del nucli més compacte, sobrepasant el límit natural del poble i envaint l'espai agrícola.

Carrer Joan Carles I

Per això, actualment, el poble s'estén per l'oest, desenvolupant-se al llarg de l'antic camí dels Plans de Torres, ara asfaltat, que surt de la plaça dels Arbres. Per la banda nord d'aquest carrer, el teixit no està

consolidat i presenta unes cases aïllades, mentre que a la seva banda sud presenta unes construccions semiaïllades alineades que es disposen en parcel·les allargades donant front a carrer i formant una trama més compacta.

Façana nord del camí dels Plans de Torres

Façana nord del camí dels Plans de Torres

A l'altra banda de la L-700 sortint del casc antic, es troben unes edificacions que mantenen la tipologia tradicional entre mitgeres amb pati al darrere que es van alineant donant front a la carretera i van marcant l'entrada i la sortida del poble. Just al seu davant es situen les naus de la cooperativa d'Alcanó.

Camps darrere de la Cooperativa

Cal destacar que Alcanó compta amb una zona esportiva, amb les piscines municipals, situada, sobre sols inundables, a l'altra banda de la carretera L-700 i al davant de l'església de Sant Pere.

Objectius i propostes

Aquest document proposa com a objectiu principal delimitar el sòl urbà d'Alcanó en base al manteniment de l'estructura urbana existent, preservant l'estat tradicional i original del nucli.

Es pretén potenciar la rehabilitació de les edificacions existents i completar la trama urbana permetent construir les parcel·les urbanes existents dintre del casc antic per tal de donar continuïtat al teixit respectant la tipologia característica del poble que es base en un model compacte. Es proposen a més una sèrie d'intervencions puntuals als efectes de millorar les façanes urbanes i restablir amb més coherència i unitarietat els materials emprats, els volums resultants i la definició de les alineacions. Es regulen les profunditats edificables i alçades, estudiant-les a partir de seccions amb l'objectiu d'afavorir la compacitat del teixit i evitar l'aparició de mitgeres, tot respectant la imatge tradicional del poble.

D'altra banda es proposa l'ampliació de la cooperativa del Camp delimitant dos polígons d'actuació urbanística, PAU-1 i PAU-2 al marge nord-oest del poble, a banda i banda de la carretera.

El PAU-1 és un polígon discontinu que, per una banda, pretén ampliar la cooperativa i millorar la façana urbana a l'entrada del poble amb unes edificacions alineades a vial i es situen en continuïtat amb la trama existent per tal de tancar la mitgera existent i acabar la façana del poble. D'altra banda, l'objectiu és aconseguir la cessió d'una zona verda a la banda nord de l'església de Sant Pere. La delimitació d'aquest àmbit respon a la propietat, de manera que s'ha tingut en compte una gestió més àgil i viable.

PAU-1

L'objectiu del PAU-2 és ordenar la façana occidental del nucli i la millora de la seva vialitat. Es preveu l'obertura de dos carrers, un donant continuïtat al nou carrer del PAU-1 per darrere de la cooperativa i l'altre, en sentit transversal, sobre la traça d'un petit camí existent.

L'ordenació proposa consolidar el front del carrer Lleida en coherència amb les edificacions de l'entorn existents, i completar amb edificació alineada a vial en el nou tram de carrer obert que té continuïtat amb les construccions del carrer Lleida. S'acaba de consolidar la banda sud de l'illa que dona façana al camí de Plans de Torres, amb un model residencial de baixa densitat afí a les cases aïllades que s'hi troben implantades.

En un altre ordre de coses es recomana, i per tant seria oportú considerar-ho en el desenvolupament d'aquest polígon d'actuació urbanística, el desplaçament de l'estació transformadora que dona front al camí del Plans de Torres, en un altre lloc més adequat, fet que permetria millorar la imatge de la façana urbana i l'accés a les cases.

PAU-2

A més es delimita un últim polígon d'actuació, PAU-3, situat per sota del camí dels Plans de Torres te per objecte completar l'urbanització del camí d'accés d'unes cases semiaïllades existents dotant el carrer dels serveis necessaris que garanteixin la condició de parcel·la urbana.

Polígon d'actuació urbanística

Sòl urbà consolidat

Àmbit	Situat per una banda al marge septentrional del nucli donant façana a la carretera L-700, i per l'altra una petita part es troba tocant a la plaça de Sant Pere, al davant de l'església.			
Objectius	Completar l'ordenació del marge nord del nucli possibilitant l'ampliació de la Cooperativa del Camp, millorar la vialitat obrint un nou viari que connecti la carretera L-700 amb el camí dels Plans de Torres i completar la façana nord d'accés al nucli.			
Condicions d'ordenació	SUPERFÍCIE TOTAL		5.048,9m2	100%
	Sistemes	X vialitat	1.050,7m2	21%
		V zona verda	148,5m2	3%
	Total		1.199,2m2	24%
	Zones	2b Urbà tradicional compacte	883,2m2	17%
		7c Industrial aïllat	2.966,5m2	59%
		Total	3.849,7m2	76%
HABITATGES		3 hab		
SOSTRE MÀXIM		3.581m2st	100%	
		Residencial 2b	1.208m2st	34%
		Industrial 7c	2.373m2st	66%
Condicions de gestió i execució	Es fixa un polígon d'actuació urbanística discontinu. Sistema de reparcel·lació amb la modalitat per compensació. S'haurà de cedir i urbanitzar els sòls qualificats de sistemes d'espais lliures i de vialitat.			
Usos	Ús dominant: Residencial i industrial Ús compatible: Els admesos en les diferents zones.			
Altres				

Polígon d'actuació urbanística

Sòl urbà no consolidat

Àmbit	Situat al marge septentrional del nucli, donant façana al camí dels Plans de Torres			
Objectius	Millorar la connectivitat viària obrint dos nous carrers, un perimetral que connecti la carretera amb al camí dels Plans de Torres i un altre perpendicular al carrer de Lleida, completar l'ordenació del marge nord-oest del nucli per donar continuïtat a la trama urbana, i possibilitar l'ampliació de la Cooperativa del Camp.			
Condicions d'ordenació	SUPERFÍCIE TOTAL		7.166,6m2	100%
	Sistemes	X vialitat	1.646,6m2	23%
	Total		1.646,6m2	23%
	Zones	2b Urbà tradicional compacte	2.957,5m2	41%
		6b Cases aïllades	1.158,7m2	16%
		7c industrial aïllat	1.403,8m2	20%
	Total		5.520,0m2	77%
	HABITATGES		16 hab	
	SOSTRE MÀXIM		5.785m2st	100%
		Residencial 2b	3.967m2st	69%
	Residencial 6b	695m2st	12%	
	Industrial 7c	1.123m2st	19%	
Condicions de gestió i execució	Es fixa un únic polígon d'actuació urbanística. Sistema de reparcel·lació amb la modalitat per compensació. S'haurà de cedir i urbanitzar els sòls qualificats de vialitat. Caldrà reservar per a la construcció d'habitatges de protecció pública, com a mínim, el sòl corresponent al 30% del sostre residencial de nova implantació, destinant el 20% a HPP en règim de protecció general i especial i el 10% a HPP de preu concertat.			
Usos	Ús dominant: Residencial i industrial. Ús compatible: Els admesos en les diferents zones.			
Altres				

Polígon d'actuació urbanística

Sòl urbà consolidat

Àmbit	Situat al marge oest del nucli, sota el camí dels Plans de Torres.				
Objectius	Urbanització i cessió d'un tram de carrer en continuïtat amb la trama urbana del nucli, amb el corresponent retorn .				
Condicions d'ordenació	SUPERFÍCIE TOTAL		935,8m2	100%	
	Sistemes	X	vialitat	308,2m2	33%
		Total		308,2m2	33%
	Zones	2c	Urbà tradicional obert	627,6m2	67%
		Total		627,6m2	67%
		HABITATGES		3 hab	
Condicions de gestió i execució	SOSTRE MÀXIM		444m2st	100%	
			Residencial	444m2st	100%
Condicions de gestió i execució	Es fixa un únic polígon d'actuació urbanística. Sistema de reparcel·lació amb la modalitat per compensació. S'haurà de cedir i urbanitzar els sòls qualificats de vialitat.				
Usos	Ús dominant: Residencial. Ús compatible: Els admesos en les diferents zones.				
Altres					

Fitxa normativa de l'edificació

Alcanó

TIPOLOGIA	Cobertes	Forma	Plana	
			Un vessant	X
			Dues vessants amb el carener paral·lel a carrer	X
			Dues vessants amb el carener perpendicular a carrer	
			Quatre vessants	
		Complexes		
		Material	Teula àrab	X
			Llosa	
			Rajola ceràmica	
		Pendent	<5%	
			5<x>25%	
			25<x>35%	X
		Ràfecs	Volat amb bigues	
			Volat amb estructura complexa	
			Amb cornisa	X
	Enrassats		*	
	Acroteri			
	Solanes/ porxos/ eixides/galeries			*
	Balcons	Volats		X
		Baranes	Barrots verticals de ferro fòs, forja o tub d'acer	X
			Calades Opaques	
	Façanes i mitgeres	Pedra	Carejada	
			Rústega	X
		Ceràmica	Totxana	
			Obra vista	
		Revestida	Morter	X
			Fusta Arrebossades i pintades	X
	Obertures façanes/ porxos/ eixides/ galeries	Ortogonal	Verticals	X
			Horizontals	
			Quadrades	
			Complexes	
Amb arc		Mig punt	*	
		Apuntat		
		Rebaixat		
Cromatisme façanes	Tons	Rogencs	X	
		Terres	*	
		Grisencs		
	Intensitats	Clares	X	
		Mitges	*	
		Fosques		
	Textures	Mates	X	
		Satinades		
		Brillants		
Baixants i canalons	Acer			
	Coure	*		
	Alumini	X		
Fusteria	Fusta	Vernissada/Tenyida/Natural	X	
		Pintada	*	
	Alumini	Anoditzat fosc	X	
		Lacat mate	*	
	PVC	Blanc		
		Color		
Tanques	Forma	Opaques	X	
		Calades		
		Mixtes	*	
	Materials	Pedra	X	
		Arrebossades i pintades	X	
		Fusta		
		Metàl·liques	*	
		Obra vista		
	Alçada	<0,80 m	X	
		0,80<x<2,2m	*	

X Opció dominant * Opció compatible justificadament